

MATEMATIKA FANINING KUNDALIK HAYOT UCHUN AHAMIYATI

Komolova Gulhayo Shukirillo qizi

Andijon mashinasozlik instituti tayanch doktoranti.

Annotatsiya: Ushbu maqolada kundalik hayotimizdagi kontekstlarda matematikaning oʻrni va ahamiyati, shuningdek ushbu bilimlar asosida amaliy jarayonlarda qoʻllash keltirilgan.

Kalit soʻzlar: matematika, fan, hisoblash, mantiq, muammo, bilim, yechim, muammolar, talaba, mustaqil ish, tadqiqot, misollar, amaliyot

Mutaxassislarning taʼkidlashicha, matematikani yaxshi biladigan talabanning analitik va mantiqiy fikrlash darajasi yuqori. Bu nafaqat muammolarni hal qiladi, balki turli xil hayotiy vaziyatlarda qarorlar qabul qilish, munozaralar, muzokaralar va bosqichma-bosqich ishlash jarayonida tezkor harakat qilish qobiliyatini yaratadi. Shuningdek, matematik fikrlash kelajakda sodir boʻladigan voqealar rivojini bashorat qilishga imkon beradi.

Matematikaning hayotimizdagi ajralmas rolini hisobga olgan holda, ushbu fan birinchi sinfdan boshlab maktab darsliklariga kiritilgan va mamlakatda barcha fanlar bilan bir qatorda matematik taʼlimni oʻqitishning eng soʻnggi pedagogik va innovatsion usullari, va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish. Akademik fanni akademik taʼlimdan koʻra koʻproq hayot bilan bogʻlash, amaliy misollar va muammolarni hal qilish, talabalarni oʻz-oʻzini tadqiq qilish va oʻqishga jalb qilish ayniqsa muhimdir. Dars davomida talaba ishlashga majbur qilinmasligini his qilishi kerak, aksincha mashgʻulotlarda katta ishtiyoq va kuchli motivatsiya bilan qatnashishi kerak.

Matematik bilimlardan nafaqat savol-javob yoki imtihonlarda, balki uyda, ishda, sportda, sanʼatda, savdoda va turmush tarzida ham foydalanish kerak, bu esa oʻquvchining hayotining har bir daqiqasidagi afzalliklarini chuqurroq anglash uchun. Shu sababli, fan oʻqituvchisi oʻzi bilan bogʻliq muammolarni hal qila olishi va ularni muammo yoki muammoni hal qilishga oʻrgatishi, shuningdek, oddiy vaziyatlarda muammolarni hal qilishi kerak. Masalan,:

Plastik karta uchun oyiga 450 000 soʻm toʻlash. U oylik ish haqining 35 foizini plastik karta orqali oladi. Jami necha oy? Uning qancha puli bor?

Buni mutanosib ravishda hal qilish oson:

$$\begin{array}{rcl} 450,000 & - & 35\% \\ x & - & 100\% \end{array} \quad 450000 \cdot \frac{100}{35} = 1285714,29$$

Shunday qilib, summa 1 285 714 soʻmni tashkil etadi. Shundan 450 000 soʻm plastik kartaga beriladi va 835 714 soʻm olinadi.

Bunday misollarning koʻplab misollari mavjud. Va eng muhimi, oʻquvchi kitob javonidagi raqamni emas, balki oddiy hayot va kelajakni koʻrishi kerak. Bunday misollar bilan bir qatorda oʻqituvchi uchun oʻz-oʻzini tarbiyalash, tadqiqot va oʻzini oʻzi anglash bilan shugʻullanish juda foydali. Aytaylik, oliy taʼlimda siz talabalar oʻrtasida matematikadan kichik ilmiy konferensiya tashkil qilishingiz mumkin. Talabalarga matematikaning oilasi, mahallasi, qishlogʻi va shahridagi ahamiyatini ilmiy jihatdan ochib berish topshirildi. Belgilangan vaqtga ega boʻlgan talabalar roʻyxati tuzilgan va tadqiqotchilar buni oʻzlarining hayotiy va samarali tadqiqotlari mualliflari bilan bir qatorda bajarishga motivatsiya beradi.

Akademik ishlar oliy taʼlim veb-saytida joylashtirilgan va talaba haqida maʼlumot berilgan. Boshqa ilmiy guruhlar va boshqa talabalar ham ilmiy konferentsiyaga taklif qilinadi va kelajakda kattaroq oliygohlar yoki tuman (shahar) ilmiy-amaliy konferensiyasi tashkil etilishi mumkin. Bunga ilmiy ish mavzusi haqidagi nazariy gʻoyalar, shuningdek talabalar misollari hamroh boʻlishi mumkin. Masalan, “Uyda kichik parrandachilik fermasini tashkil etishning matematik asoslari”, “Oila byudjeti: daromadlar va xarajatlar balansi”, “Matematik amaliyotning bozor oʻtishidagi roli”, “Hujayralarni qurishda matematik hisoblash” va boshqalar.

Shuni taʼkidlash kerakki, bugungi elektron qurilmalar bizning hayotimizda chuqur ildiz otgan, deyarli har bir uyda kompyuterlar, Internet, mobil telefonlar, smartfonlar va planshetlar mavjud. Matematik hisob-kitoblarni ular bilan osongina bajarish mumkin. Siz hatto eng qiyin tenglamalarni internetda hal qilishingiz yoki dunyoning istalgan nuqtasida ushbu matematik jarayonni hal qilishingiz mumkin. Bu baʼzi talabalarning notoʻgʻri talqin qilinishiga olib keladi.

Bu fan meni oʻz-oʻzini oʻrganish jarayonida yolgʻiz qoldiradi, chalgʻitishim kerakmi- kompyuterda yoki telefonda, menga kerak boʻlgan narsa uchun hisob-kitob. Bunday holatlarning oldini olish, shuningdek, matematika oʻqituvchisiga bir qator hayratlanarli savollarni tugʻdiradi. Xoʻsh, qanday qilib oʻquvchilaringizni aqliy zaiflik va aqliy zaiflikdan qutqarishingiz mumkin va ularni zamonaviy texnologiyalardan qanday qutqarishingiz mumkin?

Ushbu kontekstda ko‘rib chiqilishi kerak bo‘lgan eng muhim masala-bu cheklovlar va cheklovlar kontseptsiyasini taqdim etish talabalar ongida. Shuni ta’kidlash kerakki, hayotda turli xil vaziyatlar mavjud, masalan, elektron qurilmalar, Internetga kirish va smartfonning tugash qobiliyati. Odamlar boshdan kechiradigan bilim ularga butun umri davomida hamroh bo‘ladi.

Shu bilan birga, biz zamonaviy texnologiyalarning imkoniyatlarini to‘liq inkor eta olmaymiz. Zamonaviy texnologiyalar, shuningdek, odamlarning vaznini kamaytirish, ularning qiyinchiliklarini engillashtirish va qimmatli vaqtni tejash uchun mo‘ljallangan. Ular hisoblash, rejalashtirish va modellashtirish jarayonida odamlarga katta yordam beradi. Albatta, qo‘shish va ko‘paytirish kabi eng muhim qadamlar har bir talaba tomonidan mustaqil ravishda qat’iy bajarilishi kerak. Biroq, ba’zi joylarda (har doim ham emas), aniq mavzularni tushuntirishda zamonaviy elektron qurilmalar o‘quvchilarning kerakli va foydali ma’lumotlarni bilishi va tushunishi bilan izohlanadi. ulanganda eslab qolish mumkin. Bu xotirani mustahkamlash uchun ishlatiladigan mnemonika bilan bir xil. Ya’ni, akademik bilimlar doimiy ravishda eslab qolinadigan boshqa ma’lumotlar bilan birga eslab qolinadi. Keyin kimdir eslanadi, ikkinchisi eslanadi.

Masalan, smartfonlar matematika, geometriya qoidalaridan foydalangan holda chiroyli va qiziqarli fotosuratlarini olishlari mumkin. Talabalarga parallel chiziqlarni tushuntirish orqali siz san’at, fotografiya va dizaynda qo‘llaniladigan “Uchinchi qism” haqida ham ma’lumot berishingiz mumkin. Buning asosiy jihati shundaki, Ekranni suratga olishda ekran ikkita asosiy qismga bo‘linadi: ikkita gorizontal va ikkita vertikal parallel chiziqlar uchta asosiy qismga bo‘linadi (bu variant barcha smartfon kamerasi sozlamalari uchun mavjud). O‘ynaladigan Markaziy obyekt butun ekranning uchdan bir qismini egallashi kerak va chiziqlar yoki chiziqlar bo‘ylab chiziqlar kesishmasida joylashgan bo‘lishi kerak.

Muxtasar qilib aytganda, bugungi kunda talaba bugungi talablar asosida o‘qitilishi kerak. Axir, yangi texnologiyalardan tug‘ilgan o‘g‘il va qizlar (G‘arbda ular g‘arbiy Ze deb ataladi) bir qator umumiy fazilatlariga ega. Bizning turmush tarzimiz, qiziqishlarimiz va istaklarimiz ma’lum darajada dunyo makoniga o‘xshash bo‘lsa-da, biz o‘tmishni o‘rgatish orqali maqsadga erisha olmaymiz. Faqat doimiy rivojlanishda bo‘lganimizda, biz yuqori intellektual umurtqa pog‘onasini ko‘tarishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Pichurin L. F. Matematika gumanitar fan // maktabdagi matematika, 2002 yil
2. Komolova "Elementar tasodifiy miqdorlar va Lebeg integralining ehtimoliy ma'nosi." "SCIENCE AND EDUCATION" SCIENTIFIC JOURNAL. ISSN 2181-0842. VOLUME 1, ISSUE 9, DECEMBER 2020, 18-21 betlar. 2020-yil.
3. G.Komolova "Diffrensial hisobning asosiy teoremlari." "SCIENCE AND EDUCATION" SCIENTIFIC JOURNAL. ISSN 2181-0842. VOLUME 2, ISSUE 10, OCTOBER 2021, 9-12 betlar. 2021-yil Dekabr.
4. T.Djalilova, K.Atabayev, G.Komolova "Исследование обтекания плоским сверхзвуковым потоком двухфазной среды". "Yangi O'zbekistonda islohotlarni amalga oshirishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish" mavzusida Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari, 541-546 betlar, AndMI. 2021-yil 27-29 Noyabr.
5. Pichurin L. F. Matematika gumanitar fan // maktabdagi matematika, 2002 yil
6. Kudryavtsev L. D. Mamonaviy matematika va uni o'rganish haqidagi fikrlar. M.: Fan, 1977 Yil